

Τίτλος μαθήματος

Αστικός & Πολεοδομικός Σχεδιασμός 2

Κωδικός μαθήματος:	21760
Ακαδημαϊκό έτος:	2012 –2013
Εξάμηνο διδασκαλίας:	6 ^ο (εαρινό)
Τύπος μαθήματος:	υποχρεωτικό
Επίπεδο μαθήματος:	προπτυχιακό
Διδακτικές μονάδες	8ECTS μονάδες

Ώρες διδασκαλίας

Υπεύθυνος μαθήματος

Διδάσκοντες

Ώρες γραφείου

6ώρες/ ανά εβδομάδα (+ τρία 4ήμερα εργαστήρια)

A. Σπανομαρίδης (spanomaridis@upatras.gr)

N. Κεφαλογιάννης, Α.Κόκλα, Σ. Παντελιά, Β. Παππάς

A. Σπανομαρίδης

Τετάρτη 10:00-14:00 και Πέμπτη 10:00-12:00

1. Περιγραφή

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η μελέτη του αστικού περιβάλλοντος και η επεξεργασία προτάσεων ανάδειξης και βελτίωσης ορισμένων από τα στοιχεία που το συγκροτούν.

Ο τρόπος πρόσληψης και οικειοποίησης του χώρου της Πόλης ιδιαίτερα σε περιοχές που ο δημόσιος χώρος έρχεται σε επαφή με τον ιδιωτικό, και που τα όρια μεταξύ τους είναι δύσκολο να προσδιοριστούν, εξετάζεται με μια σειρά διαλέξεων και ασκήσεων.

Γίνεται κωδικοποίηση των χαρακτηριστικών του αστικού περιβάλλοντος, εντοπίζονται τα υλικά εκείνα που του δίνουν ορισμένο χαρακτήρα, επισημαίνονται οι καθημερινές συμπεριφορές των κατοίκων που του δίνουν υπόσταση, η αντίθετα το καταστρέφουν, και αντιμετωπίζονται τα προβλήματα μιας επιλεγμένης περιοχής μελέτης. Το μάθημα περιλαμβάνει διαλέξεις, εισαγωγικές ασκήσεις και τον σχεδιασμό του κυρίως θέματος. Η μεθοδολογία προσέγγισης καθορίζεται από κάθε διδάσκοντα χωριστά σύμφωνα με μια κοινή για όλους θεματική. Στην αρχή του εξαμήνου κάθε φοιτητής/τρια δηλώνει τους διδάσκοντες της επιλογής του/της κατά σειρά προτίμησης και στη συνέχεια γίνεται η κατανομή των φοιτητών/τριών σε ομάδες.

2. Περιεχόμενο του μαθήματος -Ύλη

Η ιστορία της Αρχιτεκτονικής μας δείχνει αρκετά καθαρά ότι παρά την μεγάλη του ετερογένεια, ο αρχιτεκτονικός χώρος εμφανίζει ένα μεγαλύτερο βαθμό σταθερότητας από οποιαδήποτε άλλη πολιτιστική κατάσταση. Η παρουσία πρωταρχικών αξιών και συμβόλων στην αρχιτεκτονική παράδοση συντελεί αποφασιστικά στη διαμόρφωση παραδειγματικών καταστάσεων που με τη σειρά τους δημιουργούν ολόκληρες οικογένειες αρχιτεκτονικών μορφών. Η Αρχιτεκτονική δεν είναι απομίμηση της φύσης ούτε απομίμηση κάποιων σημαντικών μορφών, τύπων κλπ. Στην ουσία της η Αρχιτεκτονική είναι "μίμησης" (ερμηνεία) παραδειγματικών καταστάσεων. Σε όλους τους αστικούς πολιτισμούς η Πόλη είναι η πρώτη και αναπόφευκτη αναφορά για την αρχιτεκτονική μίμηση. Η Πόλη είναι η πιο ολοκληρωμένη ενσάρκωση της παράδοσης (ως μεταφορά πρωταρχικών αξιών στον χρόνο) και γι' αυτόν το λόγο αποτελεί το έσχατο πλαίσιο αναφοράς και θεμελίωσης για κάθε αρχιτεκτονικό νόημα.

Το μάθημα θα διερευνήσει την δεδομένη πραγματικότητα της Πόλης (ιστορία) με σκοπό να ανακαλύψει σ' αυτήν εκείνες τις πρωταρχικές αξίες που μετασχηματίζονται στον χρόνο, για να υποστηρίξει ένα συνεπή και πλούσιο σε φαντασία, ριζοσπαστικό επαναπροσδιορισμό του χαρακτήρα της σύγχρονης Πόλης.

Στο εαρινό εξάμηνο μελετάται μία περιοχή μέσα στην "καρδιά" του πυκνού αστικού ιστού. Το μάθημα διδάσκεται σε όλη τη διάρκεια του εξαμήνου (13-15 μαθήματα) και βασίζεται στις διαλέξεις και τα σχεδιαστικά σεμινάρια που γίνονται στο εργαστήριο από τους διδάσκοντες σε εβδομαδιαία βάση. Τρία 4ήμερα εργαστήρια κατά την διάρκεια του εξαμήνου, στα οποία η παρουσία διδασκόντων και διδασκομένων είναι συνεχής, ενισχύουν τον ερευνητικό χαρακτήρα του μαθήματος. Το κάθε εργαστήριο απευθύνεται κάθε φορά σε ένα διαφορετικό θέμα, (1.Αναγνώριση 2. Μετάλλαξη 3. Σύνταξη), που εξετάζεται διεξοδικά κατά την διάρκεια των τεσσάρων ημερών που διαρκεί.

3. Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα και δεξιότητες

Το σύγχρονο αστικό τοπίο είναι ένας χώρος συνύπαρξης διαφορετικών και πολλές φορές αντιφατικών στοιχείων και καταστάσεων. Η παρουσία τους στοιχειοθετεί ένα ιδιαίτερο επίπεδο όρασης, ικανό να συμβάλλει σ' ένα νέο τρόπο ανάγνωσης του τοπίου που βιώνουμε καθημερινά. Η αναγνώριση αυτού του "νέου τοπίου" και οι δυνατότητες αποκάλυψης του μέσα από τον σχεδιασμό, εστιάζοντας στα στοιχεία εκείνα που το χαρακτηρίζουν και το καθιστούν κατοικήσιμο, δηλαδή οικείο, είναι το πλαίσιο μέσα στο οποίο κινείται η προβληματική του μαθήματος.

Στόχος του μαθήματος του Αστικού και Πολεοδομικού Σχεδιασμού, είναι η σταδιακή εισαγωγή των σπουδαστών στη διαδικασία απόκτησης δεξιοτήτων και γνώσης, σε σχέση με την οργάνωση δεδομένων, την ανάλυση και ταξινόμηση τους και τελικά τη σύνθεση, το σχεδιασμό και τη παρουσίαση των προτάσεων. Ο σπουδαστής καλείται να οδηγηθεί ο ίδιος σε μία διαλεκτική νοοτροπία, η οποία σταδιακά συνιστά μέθοδο που προσαρμόζεται, πέρα από τις αντικειμενικές της συνιστώσες, στις δυνατότητες και στα ταλέντα που τον διακρίνουν ως υποψήφιο αρχιτέκτονα.

4. Προαπαιτήσεις

Η επάρκεια στα μαθήματα Αρχιτεκτονικού και Αστικού Σχεδιασμού των προηγούμενων εξαμήνων.

5. Διδακτικές & μαθησιακές μέθοδοι

Οι μαθησιακές μέθοδοι στα μαθήματα Αστικού και Πολεοδομικού Σχεδιασμού συνδυάζουν τη θεωρητική κατάρτιση και την έρευνα, με στόχο την ενίσχυση της "πνευματικότητας" του έργου που παράγεται από τους φοιτητές/τριες. Οι παρουσιάσεις μέσω των διαλέξεων, τα σεμινάρια, η βιβλιογραφική έρευνα, καθώς και οι γνώσεις / δεξιότητες που κατακτώνται κατά την διάρκεια των τριών 4ήμερων εργαστηρίων, έχουν σκοπό ν 'απαντήσουν στα ερωτήματα που εξετάζονται κατά την διάρκεια των μαθημάτων. Αυτά αφορούν στο πως θ 'ανακτήσουμε την εμπειρία και το νόημα που βρίσκονται σε λανθάνουσα κατάσταση στο ιστορικό συγκεκριμένων "αρχιτεκτονικών καταστάσεων" των Πόλεων κ α πώς να το

καταστήσουμε ορατό. Πώς δηλαδή θα εντοπίσουμε και θα σχεδιάσουμε αυτό που κατακτήθηκε, προτείνοντας στρατηγικές με στόχο ένα νέο τρόπο ανάγνωσης του τοπίου των Πόλεων που βιώνουμε καθημερινά.

6. Βοηθήματα & συνιστώμενη βιβλιογραφία.

Βιβλιογραφία

Γενική

Alexander C. et al, A new theory of urban design, Oxford University Press, Oxford, 1987.

Benevolo, Leonardo. Η Πόλη στην Ευρώπη, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1997

Benevolo, Leonardo, Βιομηχανική Επανάσταση – Βιομηχανική πόλη, Σειρά: Η ζωή μέσα στο χώρο, μτφρ. Παντελής Γ. Λαζαρίδης, Αθήνα 1977, Νέα Σύνορα

Boyer M.C. The city of collective memory. Its historical imagery and architectural entertainments, The MIT Press, Cambridge, Massachusetts, 1996.

Burdett R. The Endless City, Phaidon Press, 2008.

Campbell S. Fainstein S., Readings in Planning Theory, Blackwell Publishers Ltd, Oxford, 1996.

Castells M. The City and the Grassroots: A cross-cultural theory of Urban Social Movements, University of California Press, 1985.

Celik Z., Favro D. Richard I. (ed.), Streets. Critical perspectives on public space, University of California Press, Berkeley, 1994.

Corner, James (ed.). Recovering Landscape, Princeton Architectural Press, 1999

Eisner S., Eisner S., Gallion A., The urban pattern, Van Nostrand Reinhold, New York, 1993.

Glottz, Gustave. Η Ελληνική Πόλις. Πρωτότυπος τίτλος “La cité grecque”, Editions’ Albin Michel, Paris 1953. Μετάφραση Αγνή Σακελλαρίου. Αθήνα, 1981.

Haydn F., Temel R., Temporary Urban Spaces. Concepts for the use of city spaces, Birkhauser, Basel, 2003.

Le Corbusier. Η Χάρτα των Αθηνών. Επιμέλεια Γ. Σημαιοφορίδη. Με Εισαγωγή του Jean Giraudoux, Γιώργου Κανδύλη και Αριστομένη Προβελέγγιου. Εκδόσεις “Υψιλον” Books, Αθήνα, 1987.

Lynch K., The image of the city, The MIT Press, Cambridge, Massachusetts, 1960.

Mumford, Lewis. The City in History, Pelican book, 1961

Rowe, Colin+Koetter, F. Collage City, Utopia and fall? M.I.T press.

Utopias and Utopian thought. Collected essays edited by F. E. Manuel. Souvenir press, 1965.

Αραβαντινός Αθ. Πολεοδομικός σχεδιασμός, Β’ έκδοση, Εκδόσεις Συμμετρία, Αθήνα, 2007

Βλαστός Θ. Μηλάκης Δ. Πολεοδομία vs Μεταφορές. Από την απόκλιση στη σύγκλιση, ΕΜΠ, Αθήνα, 2006.

Γεωργαντάς Η., Γκιούρας Θ., (Επιμ.), Χώρος, Πόλη και Εξουσία στην Νεωτερικότητα, Εκδόσεις Σαββάλα, 2010

Γοσποδίνη Α., (Επιμ.), Διάλογοι για το σχεδιασμό του χώρου και την ανάπτυξη, Εκδ. Κριτική, 2008

Γοσποσίνη Α., Μπεριάτος Η., (Επιμ.), Τα νέα αστικά τοπία, και η ελληνική πόλη, Εκδ. Κριτική, 2006

Δοξιάδης, Κωνσταντίνος. Κείμενα, Σχέδια, Οικισμοί , Ίκαρος. 2006

Κουρλιούρος Η., Διαδρομές στις Θεωρίες του Χώρου, Οικονομικές Γεωγραφίες της Παραγωγής και της Ανάπτυξης, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 2001

Λέφας, Παύλος. Αύριο οι Πόλεις, πλέθρον Αθήνα 2003.

Μαλούτας Θ., (επιμ.), Οι πόλεις, Κοινωνικός και Οικονομικός Άτλας της Ελλάδας, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών – Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας, Αθήνα – Βόλος, 2000

Μαρμαράς Ε., Σχεδιασμός και Οικιστικός χώρος, Θεωρητικές Προσεγγίσεις και Όψεις της Ελληνικής Αστικής Γεωγραφίας, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 2002

Οικονόμου Δ., Πετράκος Γ., (επιμ.), Η ανάπτυξη των Ελληνικών Πόλεων. Διεπιστημονικές προσεγγίσεις Αστικής Ανάλυσης και Πολιτικής, Πανεπιστημιακές εκδόσεις Θεσσαλίας – Gutenberg, Βόλος, 1999

Πολυδωρίδης Ν., Εισαγωγή στον Πολεοδομικό Σχεδιασμό, Πανεπιστημιακές Παραδόσεις, Πανεπιστήμιο Πατρών, Πάτρα, 2000

Σημαιοφορίδης, Γιώργος. Διελεύσεις. Κείμενα για την Αρχιτεκτονική και την Μετάπολη. Metropolis press, Αθήνα, 2005

Τραυλλός, Ιωάννης. Πολεοδομική Εξέλιξη των Αθηνών. εκδόσεις Καπόν, Αθήνα 1993

Για την Πάτρα

Δεσποινιάδου Βαρ. Πολεοδομική Ανάγνωση ενός Οικοδομικού Τετραγώνου στο Ιστορικό Κέντρο της Πάτρας: Συμβολή στις Μεθοδολογικές Προσεγγίσεις Ανάπλασης της Νεοελληνικής Πόλης, Τεχνικά Χρονικά : Επιστημονική Εκδοση ΤΕΕ, Ιαν.- Δεκ. 2000 ; τ.20, τεύχ.1-2 , 20 σ.

Δεσποινιάδου Βαρ. Πάτρα-Πολεοδομικοί μετασχηματισμοί στη νεώτερη ιστορία της, Διδακτορική διατριβή, Πανεπιστήμιο Πατρών 1998.

Δήμος Πατρέων, Αναθεώρηση και επέκταση του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου του Δήμου Πατρέων, Ανάδοχοι μελετητές: «ΦΙΛΩΝ» Α. Πανταζής, Παν. Κυριακοπούλου και Συνεργάτες Ο.Ε., Ε. Βακκαλοπούλου, Αθήνα, 2006-2007

Πανεπιστήμιο Πατρών, «Η Πολιτιστική Φυσιογνωμία της Πάτρας, Εβδομάδα Γραμμάτων και Τεχνών της Πάτρας», εκδόσεις ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ, Αθήνα, 1997

Θωμόπουλου Ν. Λάζαρη Βασίλη, Ιστορία της πόλεως Πατρών : Από των αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι του 1821, Αχαϊκές εκδόσεις , Πάτρα, 1998 (τ.1), 1999 (τ.2)

Καρδαμίτση-Αδάμη Μ.(επιμ.), Βούλγαρης, Σταμάτης: Ο πρώτος Έλληνας πολεοδόμος. Τα κείμενά του. Τεχνικό Επιμελητήριο Κέρκυρας. LIBRO.

Κουμπιάς Σ., Δήμας Α., Παππάς Β., Σκούρας Δ., Τσεκούρας Κ., κ.α., «Πάτρα: Θαλάσσιο Μέτωπο, Λιμένας, Πόλη», Ερευνητική έκθεση, Πανεπιστήμιο Πατρών, Πάτρα, 2010

Μαρασλής Α. Ιστορία της Πάτρας, η εξέλιξη μίας πρωτοποριακής πόλης, Πάτρα, 1983.

Μαρασλής Α., «Πάτρα 1900», εκδόσεις Α. Λιβάνη, Αθήνα, 2003, ISBN 9601408266

Μπακουνάκης Ν., «Πάτρα 1828 – 1860, Μιά Ελληνική Πρωτεύουσα στον 19ο αιώνα», Εταιρεία Οικονομικής και Κοινωνικής Ιστορίας της Ελλάδας, εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα, 1988, ISBN 9600300003

Μιτζάλης Ν. «Μεσοπολεμική βιομηχανική ανάπτυξη της Πάτρας και οι μεταλλαγές στον αστικό ιστό της πόλης», Περί Τεχνών, Πάτρα, 2007

Παν. Πατρών-ΤΜ.ΠΜ, Κυκλοφοριακά και πολεοδομικά προβλήματα στην πόλη της Πάτρας α, Πρακτικά επιστημονικής ημερίδας, Πάτρα, 1994.

Παπαδάτου- Γιαννόπουλου Χαρά, Εξέλιξη του σχεδίου Πόλεως των Πατρών, Αχαϊκές εκδόσεις, Πάτρα, 1991.

Pappas V., "Small size metropolitan areas: the case of Patras", in "Sustainable Planning and Development", WIT Press, 2007

Πολυδωρίδης Ν. (επιστημονικός υπεύθυνος), Πολεοδομική αναβάθμιση Πάτρας. Ερευνητική ομάδα Πολεοδομικού και Χωροταξικού σχεδιασμού , Πανεπιστήμιο Πατρών, Πάτρα, 1986.

Σκιαδαρέσης Γ. και Συνεργάτες, «Μελέτη οργανώσεως οικιστικής περιοχής Πατρών – Αιγίου», Πάτρα, 1979

Τριανταφύλλου Κ., «Ιστορικών Λεξικών των Πατρών», Ιστορία της πόλεως και επαρχίας Πατρών από της αρχαιότητας έως σήμερα κατά αλφαβητικήν ειδολογικήν κατάταξιν, Πάτρα, 1980 (πρώτη έκδοση, Πάτρα, 1959)

7. Τρόπος Αξιολόγησης/βαθμολόγησης των φοιτητών

Τα Μαθήματα του Αστικού και Πολεοδομικού Σχεδιασμού εξετάζονται στο τέλος του εξαμήνου με την τελική παρουσίαση του αντίστοιχου θέματος. Ζητείται η σχεδίαση της πρότασης σε κλίμακες 1/2000, 1/1000 και 1/500. Ζητείται επίσης ένα χαρακτηριστικό τμήμα της πρότασης να σχεδιασθεί σε κλίμακα 1/200. Αξιολογείται η ποιότητα και η πληρότητα της Αρχιτεκτονικής σχεδίασης και της παρουσίασης καθώς και η οικοδομική αξία των επιλογών. Έχει προηγηθεί τουλάχιστον μία ενδιάμεση παρουσίαση στα μέσα του εξαμήνου. Το μάθημα είναι εργαστηριακό και βασίζεται στην προσωπική παρακολούθηση. Η αξιολόγηση γίνεται μέσα από τις διορθώσεις και παρουσιάσεις. Καθοριστικό ρόλο (όσον αφορά στην αξιολόγηση/βαθμολόγηση τους) παίζει η πρόοδος, η επιμέλεια και η συνέπεια που δείχνουν οι φοιτητές/τριες κατά την διάρκεια των μαθημάτων.